

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Esityksellä ei saavuteta säästöjä eikä kilpailu olennaisesti lisääny. Kilpailu todennäköisesti jopa vähenee, koska monilla alueilla ei ole toimivia markkinoita, eikä sellaisia tämän esityksen pohjalta synny. Kunnilta viedään mahdollisuus hyödyntää järkeviä yhteenliittymiä, joilla ne voivat toimia veronmaksajien eduksi. Veronmaksaja on esityksen suurin häviöjä. Uudistus lisää kilpailutuksia eli työtä hankintayksiköissä. Lisääntyvät kilpailutukset aiheuttavat hankintayksiköille kustannuksia ja merkittäviä rekrytointitarpeita. Hankintayksiköiden saatavilla ei ole tarpeeksi erikoistunutta osaamista monimutkaisten ja vaativien kilpailutusten toteuttamiseen. Kilpailutusten toteuttaminen ilman asiaankuuluvaa osaamista lisää virheitä menettelyissä, kilpailutusten sisällöissä ja lopputuloksissa.

Kilpailutusten lisääminen ei lisää tarjontaa.

Parkanon kannalta olennaisia asioita ovat talous- ja palkkahallinnon palvelut sekä jätehuolto. Talous- ja palkkahallinnon palveluissa puutteet osaavassa työvoimassa hankaloittavat todellisen kilpailun syntymistä. Jätehuollossa merkittävät investointitarpeet alalle tulemiseen estävät tehokkaan kilpailun syntymistä. Erittäin kustannustehokas ja veronmaksajille edullinen Pirkanmaan Jätehuolto Oy tulisi esityksen toteutuessa purkaa. Asukkaiden kustannukset jätehuollosta kasvaisivat.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Markkinakartoitusten laajempi käyttö saattaa olla perusteltua.

Kilpailua olisi mahdollista lisätä joustavammilla menettelyillä. Lain tasolla tulisi mahdollistaa tarjouskilpailun järjestäminen siten, että tarjouksen voisi jättää vaihtoehtoisena. Tarjousten

vertailun tulisi olla hyvin vapaata ja hankintayksiköllä tulisi aina olla mahdollisuus valita voittaja vapaasti. Kilpailutuksissa merkittävien este kilpailun syntymiselle ovat jäykät, etukäteen lukitut tarjouspyynnöt, joista hankintayksikön ei ole mahdollista poiketa tarkoituksenmukaisuusperusteella.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

§ 65 mukainen markkinakartoituspakon alaraja, 10 milj. euroa, on hyvin korkea. Lukumääräisesti hankinnoista mitätön osuus ylittää tämän rajan. Markkinavuoropuhelujen merkittävän lisäämisen kannalta raja voisi olla miljoona euroa.

§ 75 hankinnan jakamispakko on keinotekoinen ja haitallinen tapa lisätä kilpailua. Tarkoituksenmukainen kilpailutuskoko vaihtelee hyvin paljon eri hankinnoissa. Lain tiukennus tältä osin ohjaa hankintayksiköitä tarpeettomaan hankintojen pilkkomiseen tarkoituksenmukaisista kilpailutuskokonaisuuksista. Muutos lisää hankintojen byrokratiaa ja sekavuutta.

§ 125 mukainen pakko kilpailuttaa hankinta uudelleen, jos tarjouksia tulee vain yksi, lisää hankintatyötä. Joskus markkinassa voi olla vain yksi potentiaalinen tarjoaja. Sama tavoite olisi mahdollista saavuttaa antamalla potentiaaliselle tarjoajalle mahdollisuus ”reklamoida” rajoittavasta tai suosivasta tarjouspyynnöstä. Mikäli ”reklamoituun” tarjouspyyntöön tulisi vain yksi tarjous, olisi kyseessä valitusperuste.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Keinot ovat väärät. Ne lisäävät hankintojen työläyttä ja siten hankintatoiminnan kustannuksia. Konkreettisia hyötyjä on vaikea arvioida. Tavoite hankintojen laadun parantamisesta ja kilpailun lisäämisestä on sinänsä hyvä.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Ehdotus ei ole tarkoituksenmukainen eikä toteuttamiskelpoinen. Muutos hävittää useita toimivia sidosyksiköitä ja pakottaa erityisesti pienet kunnat kilpailuttamaan monimutkaisia ja vaikeita kokonaisuuksia. Se tuhoaa pienten kuntien mahdollisuuden olla mukana niille edullisissa sidosyksiköissä, joissa veronmaksajien etujen mukaisesti kyetään hankkimaan turvaa ja voimaa markkinoilla. On vaikea edes käsittää, mistä vähimmäisomistusta koskeva vaatimus on ”keksitty” ja miksi se on juuri ehdotuksen suuruinen. Esitys johtaisi maassamme valtavaan hallintojen uudelleenmylläykseen ja turhiin kustannuksiin kunnille ja veronmaksajille.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Veronmaksajien kustannustaakka kasvaisi erityisesti pienemmissä kunnissa. Tukipalveluita otettaisiin takaisin omaksi toiminnaksi. Kunnat perustavat tukipalveluihin uusia, pienempiä, tehottomampia yhteisyrityksiä. Pienten kuntien toimintamahdollisuudet heikkenisivät. Jätehuollossa kuntalaisten maksamat kustannukset nousevat kuntien perustaessa uusia, aiempaa pienempiä jätehuoltoyrityksiä.

Jätehuollon hallinnoinnin kustannukset nousevat kuntien perustaessa pienempiä jätehuollon yhteistoiminta-alueita. Toiminnan ekologisuus ja taloudellisuus murentuu.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Jätehuollon palvelut tulisi toteuttaa uudelleen pienemmällä kuntajoukolla. Jätehuolto vaatisi merkittäviä investointeja, uusia virkoja ja uuden yhtiön perustamisen. Asukkaiden jätehuollon kustannukset nousisivat hyvin merkittävästi.

Talous- ja palkkahallinnon palvelut tulisivat toteutettavaksi pienemmällä kuntajoukolla tai omana työnä. Palveluita on hyvin huonosti saatavilla markkinoilla ja osajia on saatavilla huonosti.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Kaupunki luottaa siihen, että näin järjetöntä vähimmäisomistusrajaa koskevaa sääntelyä ei toteuteta.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Ei minkäänlaisia hyötyjä.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Eivät ole. Muutos on turha ja haitallinen koko yhteiskunnalle. Aikaa tarvitaan vähintään yli 10 vuotta.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Erittäin monia ja vaativia. Ehjiä ja hyvin toimivia yhtiöitä jouduttaisiin purkamaan.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Pääasiallisesti omistusosuuden vähimmäisrajana tulisi olla 0,1 %. Sääntöön tulisi saada poikkeus 0,1 %:n omistusosuudella, jos sidosyksikkö erilaisin järjestelyin (neuvottelukunnat, työryhmät, hallituspaikat) antaa pienosakkaille mahdollisuuden vaikuttaa sidosyksikön päätöksentekoon.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiinne? Onko esitetty muutos riittävä

keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Emme lausu julkisesti näistä asioista.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Muutos on käytännössä merkityksetön.

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

Muutos on käytännössä merkityksetön.

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Muutos on käytännössä merkityksetön.

Muut huomiot

Lakiesityksessä ei ole otettu riittävällä tavalla kantaa yhteishankintoihin ja laajoihin puitesopimuksiin. Yhteishankintojen nykyisiin hyviin käytäntöihin ei tule tehdä tarkoituksella tai epähuomiossa rajoituksia.

Yhteishankinnoista on säädettävä siten, että yhteishankinnan voi toteuttaa mikä tahansa yhteisö hankintayksikön puolesta. Esim. Hanselin, Tieran ja vastaavien yhteishankintoja toteuttavien yritysten toimintamalli on turvattava. Yhteishankinnan toteuttaminen hankintayksikön puolesta ei saa olla sidosyksikköasemaa vaativaa tai hankintayksiköiden keskinäiseen yhteistyöhön rajoittuvaa. Nykyisen yhteishankintajärjestelmän romuttaminen nostaisi monien bulkkituotteiden (esim. it-laitteet, puhelinliittymät) hintoja merkittävästi

Saukkoriipi Aleks
Parkanon kaupunki - Kaupunginhallitus